21/08/2022

Θείο Κήρυγμα του Μητροπολίτη Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου για την Κυριακὴ Ι’ Ματθαίου

/ Γνώμες

Ἱερὰ Μητρόπολις Ναυπάκτου & Ἁγίου Βλασίου

21 Αὐγούστου 2022

Ἄπιστη καί διεστραμμένη γενεά

«ὦ γενεά ἄπιστος καί διεστραμμένη» (Ματθ. ιζ΄, 17)

Τό σημερινό εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα ἀναφέρεται στήν θεραπεία τοῦ σεληνιαζομένου νέου πού ἔγινε ἀπό τόν Χριστό. Στόν λόγο τοῦ πατέρα τοῦ νέου αὐτοῦ ὅτι δέν μπόρεσαν νά τόν θεραπεύσουν οἱ Μαθητές Του, ὁ Χριστός ἀπάντησε: «ὦ γενεά ἄπιστος καί διεστραμμένη!» (Ματθ. ιζ΄, 17). Μέ τόν λόγο αὐτό ὁ Χριστός συνδέει τήν ἀπιστία μέ τήν διαστροφή, καί κατ’ ἐπέκταση τήν πίστη μέ τήν ὀρθότητα τοῦ ἤθους καί τῆς ζωῆς.

Πράγματι, συνδέεται πολύ στενά ἡ πίστη μέ τήν ὅλη ζωή τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν κανείς πιστεύη στόν Θεό καί προσαρμόζεται σέ αὐτήν τήν κατάσταση, τότε καί τό ἦθος του καί ἡ ἐν γένει κοινωνική του συμπεριφορά εἶναι σέ ὀρθή κατεύθυνση. Δέν εἶναι δυνατόν νά πιστεύη κανείς στόν Θεό, νά δέχεται τήν διδασκαλία Του, νά τόν θεωρῆ δημιουργό του, πού τόν ἀγαπᾶ, νά πιστεύη ὅτι ὁ Χριστός ἔγινε ἄνθρωπος γιά νά τόν σώση, νά διαβάζη τήν Ἁγία Γραφή, καί νά μή διαποτίζεται ἡ ζωή του ἀπό τόν εὐαγγελικό λόγο. Δέν εἶναι δυνατόν νά αἰσθάνεται κανείς τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί, ὅμως, αὐτός νά μήν ἀνταποκρίνεται σέ αὐτήν τήν ἀγάπη καί νά μήν ἀγαπᾶ τόν Θεό καί τούς ἀνθρώπους. Πάντοτε, αὐτό πού κυριαρχεῖ στόν διανοητικό καί καρδιακό χῶρο τοῦ ἀνθρώπου ἐκφράζεται καί ἐξωτερικά. Ἄν, ὅμως, ὁ ἄνθρωπος λέγη ὅτι πιστεύει στόν Θεό, ἀλλά αὐτό δέν ἐπηρεάζει τήν διαγωγή του καί τήν ἐξωτερική συμπεριφορά του, αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ πίστη του εἶναι ἀναιμική, εἶναι ἀνίσχυρη.

Στήν Δογματική τῆς Ἐκκλησίας γίνεται λόγος γιά τήν σχέση μεταξύ τοῦ δόγματος καί τῆς ἠθικῆς ἤ καλύτερα μεταξύ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἐκφράσθηκε στίς Οἰκουμενικές Συνόδους ἀπό τούς Πατέρες, καί τοῦ ἤθους, τῆς ἀσκητικῆς. Τό δόγμα εἶναι ἡ θεωρία καί ἡ ἀσκητική εἶναι ἡ πράξη. Οὔτε ἡ θεωρία χωρίς τήν πράξη μπορεῖ νά εἶναι ἀποτελεσματική οὔτε καί ἡ πράξη χωρίς τήν θεωρία μπορεῖ νά σώση τόν ἄνθρωπο. Ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής διδάσκει ὅτι ἡ πίστη χωρίς τά ἔργα εἶναι φαντασία καί τά ἔργα χωρίς τήν πίστη εἶναι εἰδωλολατρεία. Αὐτό λέγεται καί ἀπό τόν Ἀδελφόθεο Ἰάκωβο, ὅταν διδάσκη ὅτι «ἡ πίστις χωρίς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν» (Ἰάκ. β΄, 20).

Ἐάν αὐτό συμβαίνη μεταξύ πίστεως καί ἔργων, ὁπωσδήποτε συμβαίνει καί μεταξύ ἀπιστίας καί διαστροφῆς. Ὅποιος δέν πιστεύει στόν Θεό καί δέν ἔχει ἀναφορά σέ Αὐτόν, καί, ἐπομένως, στηρίζεται στόν ἑαυτό του καί στά πάθη του, εἶναι ἐπόμενο νά ἔχη διεστραμμένο ἦθος. Ὅταν τό διανοητικό μέρος τῆς ψυχῆς του δέν λειτουργῆ σωστά, τότε καί τό παθητικό μέρος τῆς ψυχῆς, ἤτοι τό ἐπιθυμητικό καί τό θυμικό, ἐπηρεάζονται ἀπό τά πάθη καί γι’ αὐτό γίνονται μεγάλα ἐγκλήματα. Ἡ ἀπιστία συνδέεται μέ τήν διαστροφή τοῦ ἤθους.

Βέβαια, ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ πού εἴδαμε στό σημερινό εὐαγγελικό ἀνάγνωσμα, «ὦ γενεά ἄπιστος καί διεστραμμένη!», δέν ἀναφερόταν στήν ἀπιστία, τήν ἀθεΐα, ἀλλά στήν ἔλλειψη τῆς πίστεως ἐκ θεωρίας, ἡ ὁποία πίστη εἶναι ἀνώτερη ἀπό τήν πίστη ἐξ ἀκοῆς. Ἐπομένως, ἄλλο εἶναι ἡ πίστη ἀπό αὐτά πού ἀκοῦμε γιά τόν Θεό καί ἄλλο εἶναι ἡ πίστη ἀπό τήν ὅραση τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, ὅταν φθάση κανείς στήν θεωρία τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, τότε θεοῦται, μεταμορφώνονται ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος, ὁπότε ὁ ἄνθρωπος δέν μπορεῖ νά ἐπηρεασθῆ ἀπό τίς δαιμονικές ἐνέργειες. Αὐτός ὁ ἄνθρωπος λέγεται θεούμενος.

Πάντως, ὁ λόγος αὐτός τοῦ Χριστοῦ ἰσχύει καί γιά τούς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς μας, γιά ὅλους μας. Κάνουμε λόγο γιά κρίση στήν ἐποχή μας καί τήν περιορίζουμε στά οἰκονομικά, στά πολιτιστικά, στά κοινωνικά καί στά οἰκογενειακά θέματα. Ὅμως, ἡ κρίση εἶναι πνευματική καί θεολογική. Πολλοί ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας ἔχουν ἀπομακρυνθῆ ἀπό τόν Θεό καί τήν διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, δέν προσεύχονται, δέν ἐκκλησιάζονται, δέν διαβάζουν τήν Ἁγία Γραφή, τά πατερικά βιβλία καί τούς βίους τῶν ἁγίων. Δέν στηρίζονται στόν Θεό, ἀλλά στόν ἑαυτό τους καί τά πάθη τους. Ἀκόμη, καί ὅταν θεολογοῦν, ἔξω ἀπό τήν ἐκκλησιαστική, πατερική παράδοση, τό κάνουν μέσα ἀπό τά πάθη τους καί προσφέρουν τήν «θεολογία τῶν παθῶν» τους. Ἡ κρίση προέρχεται ἀπό τήν διαστροφή τοῦ ἤθους καί αὐτή ἔχει αἰτία τήν ἀπιστία ἤ τήν ἀθεΐα καί τήν ὑποκριτική πίστη. Ἡ ἐπιστροφή τοῦ ἀνθρώπου στόν Χριστό καί τήν Ἐκκλησία Του προσφέρει πίστη καί μεταμορφώνει τό ἦθος.

Ὁ Χριστός στούς μαθητές Του πού τόν ρωτοῦσαν γιατί αὐτοί δέν μπόρεσαν νά βγάλουν τό δαιμόνιο, μεταξύ τῶν ἄλλων, τούς εἶπε: «Τοῦτο δέ τό γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μή ἐν προσευχῇ καί νηστείᾳ» (Ματθ. ιζ΄, 21). Ὁ Χριστός ἔβγαλε τό δαιμόνιο μέ τήν δύναμη τῆς θεότητάς Του, οἱ Μαθητές θά μποροῦσαν νά τό βγάλουν μέ τήν δύναμη τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά θά μπορέσουν νά τό κάνουν, ὅταν προσευχηθοῦν καί νηστεύσουν.

Στήν ἀπάντηση αὐτή τοῦ Χριστοῦ φαίνεται ἡ μεγάλη ἀξία τῆς προσευχῆς καί τῆς νηστείας. Δέν πρόκειται γιά αὐτονομημένες ἀρετές, ἀλλά γιά πράξεις τῶν ἀνθρώπων πού γίνονται μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ καί προσφέρουν στόν ἄνθρωπο μεγάλη ἐνέργεια, ἀφοῦ τότε ὁ ἄνθρωπος γίνεται μέτοχος τῶν δωρεῶν τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ προσευχή εἶναι δοξολογία, εὐχαριστία, ἐξομολόγηση καί παράκληση πρός τόν Θεό, εἶναι προσφορά ὅλων τῶν δυνάμεων καί ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου πρός τόν Θεό καί, βέβαια, εἶναι μέθεξη τῆς θείας Χάριτος. Μέ τήν προσευχή θεραπεύεται ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου, πρωταρχικά τό νοερό τῆς ψυχῆς καί στήν συνέχεια ὅλες οἱ ἄλλες ἐνέργειές της, ὅπως τό λογιστικό, τό ἐπιθυμητικό καί τό

θυμικό. Πρόκειται γιά μιά μεταμόρφωση τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου, ἐπαναφορά στήν ἀρχική του κατάσταση. Γιατί ὅλες αὐτές οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἀπό τήν ἀρχή δημιουργήθηκαν γιά νά ἔχουν κατεύθυνση καί φορά πρός τόν Θεό, ἀλλά μέ τήν ἁμαρτία ἀπώλεσαν αὐτόν τόν ἀρχικό σκοπό καί στράφηκαν πρός τήν κτίση, τήν δημιουργία. Τώρα μέ τήν προσευχή ἀποκαθίσταται αὐτή ἡ κατάσταση.

Ἡ νηστεία εἶναι ἡ ἐλευθέρωση τῶν σωματικῶν ἐνεργειῶν ἀπό τήν ὑποδούλωση στήν κτίση. Ὅπως ὑπάρχουν ψυχικά πάθη (ὑπερηφάνεια, ἐγωϊσμός, κενοδοξία κλπ.), ἔτσι ὑπάρχουν καί σωματικά πάθη (γαστριμαργία, φιλοκτημοσύνη, φιληδονία κλπ.). Τά σωματικά πάθη δείχνουν τήν ὑποδούλωση τοῦ ἀνθρώπου στήν κτίση, στά ὑλικά ἀγαθά. Ἔτσι, μέ τήν νηστεία φανερώνεται ἡ ἐπιθυμία καί ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου, μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, νά ἀποδεσμευθῆ ἀπό αὐτήν τήν ἐξάρτηση καί νά ἐπανέλθη τό σῶμα στήν ἀρχική κατάσταση, ὅπως δημιουργήθηκε ἀπό τόν Θεό.

Ὁ Χριστιανός νηστεύει, γιατί θέλει νά ἀποκτήση ἑνότητα μέ τόν Χριστό, νά ἐλκύση τήν Χάρη Του, νά μεταμορφωθῆ καί αὐτός μέ τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι, ὁ ἄνθρωπος μέ τήν κατά Χριστόν προσευχή καί τήν νηστεία φωτίζεται, λαμπρύνεται, μεταμορφώνεται ψυχικά καί σωματικά, καί ἔτσι ἐκδιώκει τόν διάβολο καί τίς ἐνέργειές του, ὁ ὁποῖος διάβολος εἶναι σκοτεινό πνεῦμα καί σκοτίζει αὐτούς πού συνδέονται μαζί του.

Ἄν θέλουμε νά φωτισθῆ ὁ νοῦς, ἡ ψυχή καί τό σῶμα, καί νά μεταμορφώσουμε ὅλη τήν ὕπαρξή μας, νά ἐλευθερωθοῦμε ἀπό κάθε ψυχική καί σωματική ἐξάρτηση, πρέπει νά προσευχόμαστε καί νά νηστεύουμε, μέ ὅλη τήν θεολογική προοπτική πού θέτει ἡ Ἐκκλησία μας, καί τότε δέν θά συγκαταλεγόμαστε στήν ἄπιστη καί διεστραμμένη γενεά.

Ὁ Μητροπολίτης

+ Ὁ Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱερόθεος